7/4102 231 -3-

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan:

941

ANKARA
22.6/2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 02/05/2001 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00. 02-7/4102-10059/23779 sayılı yazınız.
b) 17/05/2001 ve 734 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan, Manisa Milletvekili Bülent Arınç tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/4102-10059 Esas No.lu soru önergesinde yer alan hususlarla ilgili cevapların derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bir aylık ek süre verilmesi istenilmiştir.

Söz konusu soru önergesine verilen cevap örneği iki nüsha halinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr.Hikmet Sami TÜRK
Bakan

EKLER :
EK- 1 Soru önergesi (2 adet-6 sayfa)
cevabı

7/4102

232-4-

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan:

ANKARA
..../..../2001

Sayın
Bülent ARINÇ
Manisa Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yönelttiğiniz ve yazılı olarak cevaplandırılmasını istediğiniz 7/4102-10059 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur:

Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Mahkemelerin bağımsızlığı" kenar başlıklı 138. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, "Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz." hükmü yer almaktadır.

Diğer yandan, Anayasanın 144. maddesinde hâkim ve savcıların denetimine ilişkin hususlara yer verilmiş, benzer hüküm 2802 sayılı "Hâkimler ve Savcılar Kanununun" "Soruşturma" kenar başlıklı 82. maddesinde, "Hâkim ve savcıların görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları, sıfat ve görevleri gereğince uymayan tutum ve davranışları nedeniyle, haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya hakkında soruşturma yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle yaptırabilir. Soruşturma ile görevlendirilen hâkim ve savcılar, adalet müfettişlerinin 101 inci maddedeki yetkilerini haizdirler." şeklinde tekrarlanmıştır.

Bu nedenle, hâkimlerin, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm vermeleri gerektiği; hâkimlerin yargı yetkisini kullanmalarında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı Anayasanın emredici hükmü gereğidir.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan:

ANKARA
..../..../2001

Ancak, hâkim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Yargıtay'ca tetkik edilmeksizin kesinleşen karar ve hükümlerin, yürürlükteki yasal düzenlemelere aykırı olduğunun anlaşılması üzerine Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 343. maddesi ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427. maddeleri uyarınca "yazılı emir" ve "kanun yararına temyiz" yasa yollarına başvurulmaktadır.

Ayrıca, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlarla, sıfat ve görevleri gereğine uymayan tutum ve davranışları nedeniyle haklarında inceleme ve soruşturma yapılması Bakanlığımızın iznine bağlı olup, yanlı davranan veya menfaat karşılığında karar veren hâkimler ile bu kararları temyiz yoluna götürmesi mümkün iken görevini yapmayan Cumhuriyet savcılarının ihbar veya şikâyet edilmesi veya denetimler sırasında adalet müfettişleri tarafından görülmesi ya da herhangi bir şekilde öğrenilmesi durumunda, ilgililer hakkında 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 82. maddesi gereğince adalet müfettişleri ya da muhakkik marifetiyle inceleme ve soruşturma yapılmakta ve oluşan sonuca göre; eylemin suç teşkil etmesi durumunda 2802 sayılı Kanunun 89. maddesi gereğince kovuşturma izni verilmekte, ayrıca disiplin yönünden gereği yapılmak üzere evrak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna tevdi edilmekte, eylem ceza hukuku bakımından suç teşkil etmeyip, disiplin suçunu oluşturması hâlinde, ilgili hakkında cezaî yönden kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilerek, disiplin yönünden gereği yapılmak üzere, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna gönderilmektedir. 2802 sayılı Kanunun 59. maddesi uyarınca ilgili hakkında düzenlenen hâl kâğıdında da durumun değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır. Ayrıca, denetimler sırasındaki incelemede, hukuka aykırılığı belirlenen kararlar hakkında Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 74. maddesi uyarınca "yazılı emir" ve "kanun yararına temyiz" yasa yollarına gidilmesi hususu Cumhuriyet savcılarına iletilmektedir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda bahsedilen nitelikte bir adet dosya bulunmaktadır.

Kanun yararına temyiz isteği ile Bakanlığımız Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne gelen dosyalar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427. maddesi uyarınca incelenerek yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden ve Yargıtayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan hükümler hakkında kanun yararına temyiz yoluna başvurulmakta, bu koşulları taşımayan kararlar ile ilgili temyiz istekleri ise reddedilmektedir.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan:

ANKARA
..../..../2001

Yıllar itibarıyla kanun yararına temyiz isteği ile Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünde açılan ve kanun yararına temyiz yoluna başvurulan dosya sayıları incelendiğinde, son yıllarda bir artış görülmemektedir.

Yılı :	Açılan Dosya :	Kanun yararına temyiz edilen dosya:
1996	391	223
1997	639	335
1998	346	211
1999	359	128
2000	292	135
2001	78	24

Ayrıca, Bakanlığımız Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde, Yargıtay Hukuk Dairelerince Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427. maddesinde öngörülen kanun yararına temyiz kararlarına ait ayrıntılı bilgiler veri tabanında bulunmadığından çıkarılamamış, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Hukuk Dairelerince verilen kararlara dair istatistiki bilgi ekte sunulmuştur.

Davada uygulanacak kanun maddesinin yanlış anlaşılması veya yorumlanması sonucu hâkimlerin de hataya düşmeleri mümkün bulunmaktadır. Genellikle, yerel mahkemelerden serî hâlde verilen kanuna aykırı kararların İmar Kanununun 18. maddesinin uygulanması ile ilgili olduğu görülmektedir. Sözü edilen kararları veren hâkim ve taraf avukatlarının isimleri, gereğinin takdiri için Bakanlığımız Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne bildirilmiş, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427. maddesinin son fıkrası gereğince, Yargıtay bozma kararlarının Resmî Gazete'de yayımlanmasının yanı sıra, emsal olarak alınan Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin kararları da, hataların önlenmesi amacına yönelik olarak teşkilâtımıza duyurulmuştur.

2802 sayılı Kanunun 28. maddesine göre Yargıtay ve Danıştay daireleri yaptıkları temyiz incelemeleri sırasında tek veya toplu olarak karar veren hâkimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında çok iyi, iyi, orta ve zayıf olmak üzere not vermektedirler.

Hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının Yargıtaydan geçirdikleri işlerden aldıkları notlar; onların derece yükselmesi yapıp yapamayacaklarının ve yaptıkları terfinin şeklinin belirlenmesinde (mümtazen=pekiyi, tercihan=iyi, adiyen=orta) dikkate alınan hususlardan biridir. Hâkim ve Cumhuriyet savcıları

kararlarındaki ve mütalâalarındaki isabet açısından bu şekilde Yargıtay tarafından denetlenmektedirler. Yargıtay'dan zayıf not alan hâkim veya Cumhuriyet savcısı mümtazen terfi edememektedir. Tercihan terfi etmesi için zayıf notların genel not sayısına oranının %2'yi geçmemesi gerekmekte olup, aynı şekilde orta notların da belirli bir oranı geçmesi durumunda nitelikli terfi edilememektedir.

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının birinci sınıfa ayrılabilmeleri için terfilerinin yarıdan fazlasının tercihan olması ve sicilindeki belgelere göre (denetim raporları ve sicil amirlerince doldurulan fişler) emsali arasında temayüz etmiş olması gerekmektedir. Yargıtaydan aldığı olumsuz notlar nedeniyle terfilerini nitelikli (tercihan veya mümtazen) yapamayanlar birinci sınıfa ayrılamamakta, verdiği bu tür kararlar nedeniyle denetim raporları olumsuz olan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının birinci sınıfa ayrılıp ayrılamayacakları ise Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca takdir edilmektedir.

Birinci sınıf olma incelemesinde de benzer şekilde ilgilinin sicili incelenerek birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirip yitirmediğine bakılmaktadır. Yine benzer gerekçelerle sicilleri bozuk olan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının da birinci sınıf olup olamayacakları Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca takdir edilmektedir.

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının meslek içi eğitimi, ihtiyaçların öngördüğü konularda ve bütçe imkânları doğrultusunda yapılmaktadır. Periyodik eğitim sadece meslekte bir yılını doldurup beş yılını doldurmayan hâkim ve savcılara yönelik olarak Yargıtayda yapılmakta olup, yılda ortalama yetmiş hâkim ve savcıya iki aylık uygulamalı kurs verilmektedir. Bakanlığımızca hazırlanan ve hâlen Türkiye Büyük Millet Meclisi Plân ve Bütçe Komisyonunda bulunan Adalet Akademisi Kanunu Tasarısı kanunlaştığı takdirde eğitimdeki amaçlara daha kolay, yoğun ve periyodik biçimde ulaşılabilecektir.

Öte yandan, Hâkimlerin sorumluluğu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 573 ilâ 576. maddelerinde düzenlenmiştir. Kanun, hâkimin bağımsızlığı kadar tarafsızlığını da güvence altına almak amacı ile onun

7/4102 23 8-

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan:

ANKARA
..../..../2001

hukukî sorumluluğunu sınırlı hâllerde kabul etmiş ve aynı zamanda sorumluluğun tespitini özel bir usule tâbi tutmuştur. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun çeşitli kararlarında da değinildiği üzere, söz konusu özel hükümler hem meydana gelecek zararlı durumu düzeltip tamir etmek, hem de haksız davaları önlemek amacıyla kabul edilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr.Hikmet Sami TÜRK
Bakan